

ANNALES SCIENTIA POLITICA

VOLUME 5, NUMBER 1, 2016

ANNALES SCIENTIA POLITICA

Vol. 5, No. 1, 2016

VALKOVIČOVÁ, V.: Kašparová, I.: Politika romství - romská politika. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon) 2014. 274 s. ISBN 978-80-7419-157-2. Annales Scientia Politica, Vol. 5, No. 1 (2016), pp. 51 - 52.

VERONIKA VALKOVIČOVÁ

Institute of European Studies and International Relations
Faculty of Social and Economic Sciences
Comenius University
Slovak Republic
Email: valk.veron@gmail.com

KAŠPAROVÁ, I.:
POLITIKA ROMSTVÍ – ROMSKÁ POLITIKA.
PRAHA: SOCIOLOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ (SLON) 2014. 274 s.
ISBN 978-80-7419-157-2.

VERONIKA VALKOVIČOVÁ

Institute of European Studies and International Relations
Faculty of Social and Economic Sciences
Comenius University
Slovak Republic
Email: valk.veron@gmail.com

Vydavateľstvo SLON v koedícii s Masarykovou univerzitou v Brne prináša čitateľom a čitateľkám so záujmom o štúdium politiky identity publikáciu Ireny Kašparovej: *Politika romství – romská politika*. Autorka je akademičkou pôsobiacou na Katedre sociológie Masarykovej univerzity, kde sa venuje primárne antropologickému výskumu rómstva. Slovenským i českým čitateľom a čitateľkám sa tak do rúk dostáva monografia, ktorá spája poznatky politickej antropológie, etnografie a verejnej politiky.

Publikácia je funkčne rozdelená na štyri kapitoly, ktoré prinášajú rozdielne pohľady na rómsku politiku a jej špecifický vývoj v kontexte českej a slovenskej skúsenosti s komunistickým režimom. Už v úvode autorka čitateľov a čitateľky varuje, že vo svojich textoch vychádza z predpokladu, že „rómstvo nie je objektívna, v spoločnosti existujúca veličina, ktorú možno uchopiť v jej danosti a aplikovať na vybrané osoby. Práve naopak – je to konštrukt situačne premenlivý a jeho použitie slúži rôznym mocenským účelom“ (Kašparová, 2014, s. 7). V kontexte bourdieuovského habitusu si tak autorka v monografii kladie otázku, ako sa rómstvo stáva kategóriou, na

základe čoho dekonštruje súčasný stav rómskej politiky v českom prostredí. Napriek tomu, že sa autorka v práci nevyhýba konvenčnému historickému inštitucionalizmu, jej perspektíva je bližšie diskurzívnemu a sociologickému inštitucionalizmu, cez ktorý sa autorka pýta, ako Rómovia a Rómky prežívajú štát.

V prvej kapitole sa autorka venuje objasneniu politiky identity, kde vychádza zo súčasnej romistickej literatúry, ako i z grafických výskumov uskutočnených v Českej i Slovenskej republike. Poukazuje na to, že táto literatúra často vychádza z esencialistického a biologického ponímania rómskej etnicity, čo často vedie k zavedeniu nútenej homogenizácie tejto skupiny, ktorá je však vnútorne veľmi diverzifikovaná. Autorka ako príklad uvádza olašských a moravských Rómov, ktorí sa líšia jazykom i rebríckom životných hodnôt. „Nie sú a nechcú byť jednotní a brání homogénne, ako to vyžaduje väčšinová spoločnosť“ (Kašparová, 2014, s. 35). Ponímanie rómskeho etnika autorka ďalej dokumentuje cez vplyv evolucionizmu (sociálneho dárwinizmu), teórie rasy a rasizmu, teórie asimilácie a teórie multikulturalizmu. Práve v tejto časti zdôrazňuje ako vnútorne di-

verzifikované etnikum zápasí v kontexte týchto teórií o dosiahnutie sebaurčenia.

V druhej kapitole pod názvom *Možnosti politicky aktívnych Romů v politické kultúre majority*, autorka venuje svoju pozornosť nacionalistickým a etnoemancipačným iniciatívam rómskeho etnika. Zdôrazňuje rómsku históriu ako nelineárne orálne predávané mýty, ktoré boli písomne rekonštruované etnomajoritnými vedcami a vedkyňami, čím bola rómskemu etniku odopretá ich vlastná história. Napriek tomu je folklorizácia a muzeifikácia „tradične rómskej“ kultúry podporovaná štátom, keďže je tento proces nutný pre úspešné fungovanie multikultúrnej spoločnosti. Avšak „spôsob, akým je prezentovaná rómska história, etnicita a jazyk do značnej miery odráža a kopíruje vlastné historické skúsenosti väčšinovej spoločnosti“ (Kašparová, 2014, s. 89). Autorka ďalej dokumentuje rómske politické hnutie na území Českej a Slovenskej republiky, ako aj vývoj, ktorý poznamenal Zákon o trvalom usídlení kočujúcich osôb č.74/1958 Sb. Študenti a študentky politických vied v tejto kapitole rozhodne ocenia prehľad vývoja politických strán a hnutí rómskeho etnika, ktoré doposiaľ na tomto území pôsobili. V tomto kontexte autorka zdôrazňuje problematiku reprezentácie a často neúspešnú snahu jednotlivých organizácií a inštitúcií, ktoré nedokázali naplniť predpoklady ucelenej politickej reprezentácie rómskeho etnika.

Prístup politickej antropológie je zreteľný i v tretej kapitole monografie *Politika romství – romská politika*. V tejto kapitole autorka píše primárne o rómskej rodine ako o symbolickom zdroji politického kapitálu. Poukazuje na to, že „pokiaľ politik majority presadzuje svoju vlastnú rodinu, je jeho konanie prinajmenšom kritizované. V rómskej politike tomu tak nie je. Rodina tu stojí v strede záujmu rómskeho politika a jedine politika založená na rodine je vnímaná ako správna a získava si rešpekt“ (Kašparová, 2014, s. 130). Irena Kašparová v tejto kapitole opisuje i rozpad pôvodných rómskych komunít a ich štruktúr, ktoré postihlo sociálne inžinierstvo komunistického režimu a spomínaný Zákon o trvalom usídlení kočujúcich osôb. Pôvodne organizované komunity rodín boli tak aj v dôsledku presídlenia nútené žiť často samostatne bez tradičného vplyvu vajdu, čím sa zmenila mocienská štruktúra ovplyvňujúca životy Rómov

a Rómiak. Zánik inštitúcie vajdu v druhej polovici minulého storočia vníma autorka ako jeden z negatívnych faktorov vývoja rómskeho etnika na území Českej republiky. Pokus o nápravu situácie nastal v roku 1998, kedy česká vláda zriadila inštitút rómskych poradcov, avšak táto pozícia sa ako „umelý výtvor“ (Kašparová, 2014, s. 154) na mnohých miestach stala nefunkčnou.

Záverečná kapitola monografie vychádza z konceptu enomickej histórie a mapuje skúsenosti rómskych politikov pôsobiacich v českom prostredí. Na príklade životných príbehov štyroch politikov: Štefana Daniela, Martina Oračka, Mariána Mirgu a Josefa Červeňáka, autorka dokumentuje variabilné prežívanie vlastnej rómskej identity, politickej identity, ako i samotného štátu. Cez rozpovedané príbehy autorka dekonštruuje pozíciu „Róma z povolania“ (Kašparová, 2014, s. 213) ako i dualitu majoritnej a vlastnej rómskej kultúry, s ktorou sa mnohí diskurzívne vyrovnávajú.

Etnopolitická štúdia Ireny Kašparovej *Politika romství – romská politika* prináša na limitovanom priestore čitateľom a čitateľkám z rôznych sociálnych vedných disciplín farbistý náhľad do sveta rómskej politickej histórie na území Českej i Slovenskej republiky. Avšak poslednú kapitolu publikácie autorka uzatvára pomerne negatívnym hodnotením. Píše, že „sľubná situácia 90. rokov minulého storočia, kedy sa Rómovia začali aktívne podieľať na spoločenskom a politickom dianí na miestnej úrovni, je preč. Ich politickí vodcovia boli absorbovaní politickým polom majority na celonárodnej alebo nadnárodnej úrovni, kde vzhľadom k svojej početnej zanedbateľnosti plnia viac menej kozmetickú úlohu“ (Kašparová, 2014, s. 242). I touto publikáciou sa však v medziach politickej antropológie autorka snaží priblížiť sociálne i kultúrne faktory, ktoré na vývoj rómskej politiky vplyvajú. Patrične prínosnou je i záverečná štvrtá kapitola, ktorá cez naratívne rozhovory skúma skúsenosť niekoľkých *Homo Politicus Romus* a navracia tak rómskej histórii jej vlastný hlas.

Literatúra

KAŠPAROVÁ, I.: *Politika romství – romská politika*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) 2014.